

Bakgrunn for vedtak

Leirelva kraftverk

Balsfjord kommune i Troms fylke

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Tiltakshaver	Tinfos AS
Referanse	201100984-46
Dato	20.01.2015
Notatnummer	KSK-notat 1/2015
Ansvarlig	Øystein Grundt
Saksbehandler	Steinar Pettersen

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no
Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvn. 1B
Postboks 53
6801 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Sammendrag

Tinfos AS søker om konsesjon til å utnytte et fall på 217 m i Leirelva på østsiden av Malangshalvøya i Balsfjord. Inntaket er planlagt på kote 225 og kraftstasjonen på kote 8. Fra inntaket vil det bli sprengt en hylle for rørgaten de første 200 m, og videre vil den bli gravd ned på hele strekningen ned til kraftstasjonen. Det vil bli etablert en permanent vei til kraftstasjonen, mens veien opp til inntaket skal følge rørgaten og være midlertidig i anleggsperioden. Tilkomst til inntaket vil i driftsfasen skje med ATV og snøskuter. Berørt elvestrekning er på 1900 m, og det er planlagt en installert effekt på 1,9 MW.

En utbygging etter omsøkt plan vil gi om lag 5,3 GWh/år i ny fornybar energiproduksjon. Dette er en produksjon som er vanlig for småkraftverk. Selv om dette isolert sett ikke er et vesentlig bidrag til fornybar energiproduksjon, så utgjør småkraftverk samlet sett en stor andel av ny tilgang de senere år. De tre siste årene (2012-14) har NVE klarert om lag 1,8 TWh ny energi fra småkraftverk. De konsesjonsgitte tiltakene vil være et bidrag i den politiske satsingen på småkraftverk, og satsingen på fornybar energi.

De aller fleste prosjektene vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. For at NVE skal kunne gi konsesjon til kraftverket må virkningene ikke bryte med de føringer som er gitt i Olje- og energidepartementets retningslinjer for utbygging av små vannkraftverk. Videre må de samlede ulempene ikke være av et slikt omfang at de overskrider fordelene ved tiltaket. NVE kan sette krav om avbøtende tiltak som del av konsesjonsvilkårene for å redusere ulempene til et akseptabelt nivå.

Sametinget har innsigelse til søknaden om Leirelva kraftverk, og Mauken/Tromsdalen reinbeitedistrikt er imot at det gis konsesjon til utbygging. Fylkesmannen kan på visse vilkår akseptere en utbygging, mens fylkeskommunen peker på at det vil være negativt med reduksjon av INON. FNF Troms mener området har landskapskvaliteter og betydning for friluftslivet slik at konsesjon ikke bør gis. Balsfjord kommune har ikke uttalt seg til søknaden.

Terrenginngrepene som vil følge av etablering av inntak og rørgatens øvre del vil etter NVEs oppfatning være omfattende. Dette vil påvirke landskapskvalitetene negativt nær det som i dag er uberørt natur (INON) sentralt på Malangshalvøya. Inngrepet vil også være uheldig i forhold til det friluftslivet som utøves i området selv om tilgjengeligheten blir forbedret ved en ev. utbygging. NVE legger til grunn at inngrepet også vil kunne få visse følger for bruken av en flyttlei, slik Sametinget og reinbeitedistriktet påpeker. Samlet sett vurderes inngrepene i øvre del av influensområdet å være av betydning for konsesjonsspørsmålet.

Utbyggingsplanene for Leirelva innebærer også at elva vil miste mye av sin naturlige vannføring. Dette betyr at elvas betydning som landskapselement blir vesentlig forringet, og dette gjelder særlig den markerte fossen ved kote 100. Vannføringsreduksjonen vil også føre til at bekkekløfta ovenfor fossen opp mot inntaket vil utgå som lokalt viktig naturtype.

NVE mener at fordelene ved utbygging av Leirelva kraftverk er begrenset. Samtidig medfører en utbygging flere ulemper for allmenne interesser som ikke hver for seg er avgjørende, men som etter NVEs syn samlet overstiger fordelene.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at ulempene ved bygging av Leirelva kraftverk er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er ikke oppfylt.

Innhold

Sammendrag	1
Søknad	2
Høring og distriktsbehandling	6
NVEs vurdering	11
NVEs konklusjon	15

Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra Tinfos AS, datert 31.03.2014:

«Leirelva Kraft (SUS) ønsker å utnytte vannfallet i Leirelva i Balsfjord kommune i Troms fylke, og søker herved om følgende tillatelser:

I. Etter vannressursloven, jf. § 8, om tillatelse til:

- å bygge Leirelva kraftverk etter framlagte planer

II. Etter energiloven om tillatelse til:

- bygging og drift av Leirelva kraftverk, med tilhørende koblingsanlegg og kraftkabler som beskrevet i søknaden.

Nødvendige opplysninger om tiltaket framgår av vedlagte utredning.»

Leirelva kraftverk, endelig omsøkte hoveddata

TILSIG		Hovedalternativ
Nedbørfelt	km ²	6,87
Årlig tilsig til inntaket	mill.m ³	12,8
Spesifikk avrenning	l/(s·km ²)	59
Middelvannføring	l/s	405
Alminnelig lavvannføring	l/s	43
5-persentil sommer (1/5-30/9)	l/s	111
5-persentil vinter (1/10-30/4)	l/s	31
KRAFTVERK		
Inntak	moh.	225
Avløp	moh.	8
Lengde på berørt elvestrekning	m	1900
Brutto fallhøyde	m	217
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³	0,511
Slukeevne, maks	l/s	1000
Minste driftsvannføring	l/s	50
Planlagt minstevannføring, sommer	l/s	43
Planlagt minstevannføring, vinter	l/s	43
Tilløpsrør, diameter	mm	700
Tunnel, tverrsnitt	m ²	
Tilløpsrør/tunnel, lengde	m	1700
Installert effekt, maks	MW	1,9
Brukstid	timer	2805

PRODUKSJON

Produksjon, vinter (1/10 - 30/4)	GWh	1,9
Produksjon, sommer (1/5 - 30/9)	GWh	3,4
Produksjon, årlig middel	GWh	5,3

ØKONOMI

Utbyggingskostnad	mill.kr	21,2
Utbyggingspris	kr/kWh	4

Leirelva kraftverk, elektriske anlegg

GENERATOR

Ytelse	MVA	2,1
Spenning	kV	1

TRANSFORMATOR

Ytelse	MVA	2,3
Omsetning	kV/kV	22/1

NETTILKNYTNING (kraftlinjer/kabler)

Lengde	m	110
Nominell spenning	kV	22
		Jordkabel

Om søker (sitat fra søknad)

Leirelva Kraft vil bli et aksjeselskap eid av Tinfos AS. Selskapets virksomhet vil være produksjon og salg av kraft. Tinfos AS ivaretar interessene til Leirelva Kraft frem til utbygging av Leirelva kraftverk er avsluttet.

Tinfos AS ble grunnlagt i 1894, og er således et av Norges eldste kraft- og industriselskap med 120 års erfaring med utnyttelse av vannkraft. Vår kraftproduksjon på Notodden (ca. 220 GWh) har dannet grunnlaget for industrier som papir- og jernverksindustri.

I Norge ønsker Tinfos en ekspansjon innen kraftsektoren, og vi er derfor involvert i flere kraftprosjekter og småkraftprosjekter med utgangspunkt i organisasjonen på Notodden. Styret i Tinfos AS godkjente i 2005 bygging av småkraftverk for inntil 100 MNOK årlig de neste 10 år, og ambisjonene er ytterligere styrket etter at vi ble et rent kraftselskap.

Beskrivelse av området

Leirelva er et kystnært vassdrag som har sitt opphav fra fjellene mellom Balsfjorden og Nordfjorden. Elva renner ned ei nordøstvendt leside og ender opp i sjøen ved Kvitnes. Nedbørfeltet til Leirelva strekker seg opp til Kvannfjellet på kote 1011. Slettinden på kote 1115 som er lokalisert 4,7 km vest for utløpet til Leirelva, danner høyeste punkt i fjellpartiet ovenfor den skogbevokste lia ned mot sjøen. Skoggrensa i området går på kote 250 – 300. Bjørkeskog dominerer under skoggrensa, med gråorheggeskog langs kantsonen til vassdraget i nedre del.

Leirelva er relativt raskstrømmende fra planlagte inntak ved kote 225 og videre ned til kote 80 hvor terrenget flater mer ut og elva blir mer stilleflytende de siste 1,2 km ned til utløpet i sjøen. Fra inntaket og videre ned til ca. kote 120, følger elva ei mindre kløft dannet av løsmasserygger. Langs strekningen som får fraført vann finnes noen få små fossefall med fall langs berg på 2 – 10 m. Enkelte mindre kulper finnes også langs strekningen. Vassdraget er lite synlig annet enn fra der elva krysser under fylkesveien ved utløpet i fjorden.

Fv. 858 krysser Leirelva ved utløpet til sjøen. I nedre deler av området opp til kote 60 finner en dyrket mark, spredt bebyggelse, partier med planta granskog og kryssende 22 kV linje på begge sider av elva. På østsiden av elva går ei traktorslepe fram til eksisterende vanninntak på kote 95. Vanninntaket forsyner lokal bebyggelse, samt benyttes til vanning av innmark. Skogen i området er påvirket av vedhogst og sau på utmarksbeite. Det er også gjerdet inn deler av arealet med sauegjerde. Øvre deler av området er uten tekniske inngrep.

Teknisk plan

Inntak

Inntaksdammen i Leirelva er planlagt å ligge med et vannspeil på kote 225. Damkrona vil bli 3-4 m høy og den totale bredden på dammen blir ca. 15 meter. Vannspeilet ved inntaksdammen vil strekke seg ca. 60 m bakover, over et areal på 240m². Inntaksdammen får et volum på ca. 1800 m³. Minstevannføringen er planlagt sluppet gjennom et rør i dammen, og på røret monteres det en elektronisk vannmåler som kontinuerlig måler minstevannføring.

Vannvei

Rørgata fra inntaket i Leirelva og ned til kraftverket vil bli ca. 1700 m lang med rørdimensjon på 700 mm. Rørgaten er planlagt nedgravd på hele strekningen fra inntaket på kote 225 og ned til kraftstasjonen med utløp på kote 8. Langs de øvre 100 meterne av rørgata, hvor traseen følger ei mindre fjellhulle langs elva, må det sprenges ut en del for å få ned røret. Samlet forventes det at ca. 20% av rørtraseen må sprenges, for å få tilstrekkelig dybde til nedgraving.

Rørtraseen vil i anleggsperioden bli inntil 20 meter bred hvor rørgategrøft, midlertidig anleggsvei og midlertidig massedeponi langs rørgategrøften er medregnet. Med unntak av strekninger hvor rørtraseen går over dyrket mark og nyere hogstfelt, blir det behov for hogst av skog i hele traseens bredde. Skogen som berøres av rørgata består i all hovedsak av bjørkeskog på varierende vegetasjonstyper.

Vekstjord vil bli forsøkt skilt ut slik at dette kan legges tilbake etter at rørgata er nedgravd. Hele traseen skal arronderes og tilrettelegges for naturlig gjenvekst etter endt anleggsperiode, slik at inngrepet etter hvert gror igjen og blir borte.

I driftsfasen vil rørtraseen få ei bredde på 3-5 meter, uten spesiell tilrettelegging utover at den holdes fri for trær. Dette bl.a. for at traseen skal kunne fungere som ferdselsvei for transport med ATV/snøskuter i forbindelse med tilsyn av inntaket.

Kraftstasjon

Leirelva kraftstasjon er planlagt å ligge i et skogholt øst for elva med utløp på kote 8, drøye 50 meter oppstrøms Fv 858. Kraftstasjonen vil bestå av en maskinhall hvor det skal stå et peltonaggregat med

en installert effekt på 1,9 MW. Grunnflaten på bygget er anslått til ca. 75 m². Vannet fra kraftstasjonen skal ledes tilbake til Leirelva gjennom en åpen steinsatt kanal som blir ca. 10 meter lang.

Turbinen vil ha maks slukeevne 1000 l/s og minimum slukeevne 50 l/s. Det blir behov for to transformatorer, en hovedtransformator som vil ha en ytelse på 2,3 MVA med omsetning 22/1 kV/kV.

Nettilknytning

Nettilknytning av kraftverket er planlagt gjennom ca. 110 meter lang jordkabel, med spenning 22 kV og tverrsnitt 3x1x50mm² Al, fra kraftstasjonen langs den nye adkomstvei til eksisterende 22 kV distribusjonsnett.

Jordkabelen legges i sin helhet i tilknytning til adkomstveien og det er ikke behov for ytterligere hogst utover det som er beskrevet under veibygging. Tilknytningspunktet vil bli en nettstasjon som Troms Kraft Nett AS monterer på egnet sted. Grensesnittet mellom Troms Kraft Nett AS som er områdekonsesjonær og Leirelva er definert på tilkoblingsklemmer til bryter i tilknytningspunktet. Tinfos AS skal søke anleggskonsesjon for legging av jordkabel fra kraftverket til tilkoblingspunktet.

Troms Kraft Nett AS har gitt tilbakemelding om at det er kapasitet i eksisterende nett for tilknytning av kraftverket. For å redusere årlige tapskostnader i form av innmatingstariiff anbefaler de imidlertid at nettet forsterkes. I dette tilfellet er det behov for forsterkning av ca. 12 km luftnett, hvor Troms Kraft Nett AS kan dekke ca. 40 % av kostnadene. I kostnadsoverslaget vist i kapittel 2.3 er det tatt høyde for forsterkning av nettet i form av anleggsbidrag på 4,8 mill NOK.

Veier

For adkomst til kraftstasjonen blir det behov for nybygg av ca. 300 meter bilvei. Adkomstveien vil følge eksisterende bilvei og traktorvei den første biten, før den følger kanten langs innmarka mot stasjonsområdet. De siste 80 meterne følger veien rørgata. Adkomstveien til kraftstasjonen blir en grusvei som i anleggsperioden trenger et 10 meter bredt ryddebelt. Behovet for hogst av skog i forbindelse med etablering av anleggsveien blir liten, da veien følger rørgata på strekningen som går igjennom skog.

Etter avsluttet anleggsperiode vil adkomstveien få en permanent bredde på 6 meter inkludert vegskulder og grøfter. Fram til inntaket vil rørgata benyttes som midlertidig anleggsvei. I driftsfasen beholdes en 3-5 meter bred ryddet trasé for framkomst med ATV og snøscooter, men ingen videre tilrettelegging i form av gruslegging eller liknende.

Massetak og deponi

Med bakgrunn i gjennomførte beregninger er det forventet lite overskuddsmasse. Det blir derfor ikke behov for etablering av permanente massedeponi i tiltaksområdet.

For midlertidig lagring av masser og rør, kombinert som riggområder blir det etablert tre mindre deponi, hvorav to blir lokalisert inntil rørtraseen i øvre del i områder som har bjørkeskog. Det nedre midlertidige deponiet blir i tilknytning til eksisterende bilvei og grustak. Også her blir det behov for hogst av noe yngre bjørkeskog. Samlet vil nevnte tre deponi midlertidig legge beslag på 3,3 daa, hvor skogen må hogges. Etter avsluttet anleggsperiode vil massene lagret i de midlertidige deponiene, bli fjernet og områdene revegeteres med stedegen vegetasjon ved tildekking av topplag med jord og torv.

Arealbruk

Leirelva kraftverk vil beslaglegge et areal på i alt ca. 12 daa, mens det i anleggsperioden vil utgjøre ca. 42 daa.

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

Det aktuelle området er i kommuneplanens arealdel definert som LNF område.

Samlet plan for vassdrag

Leirelva inngår ikke i samlet plan for vassdrag.

Verneplan for vassdrag

Leirelva inngår ikke i verneplan for vassdrag.

Inngrepsfrie områder (INON)

En utbygging av Leirelva kraftverk vil føre til at INON blir redusert med 1,49 km² i sone 1 som dermed blir definert som INON sone 2. 1,03 km² vil utgå som INON-område.

Nasjonale laksevassdrag

Leirelva er ikke nasjonalt laksevassdrag.

Andre verneområder

Leirelva kraftverk vil ikke berøre andre verneområder.

Høring og distriktsbehandling

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse sammen med to andre søknader i Balsfjord kommune. NVE var på befaring i området den 26.08.2014 sammen med representanter for søkeren, Sametinget, Fylkesmannen og grunneierne. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

Høringspartenes egne oppsummeringer er referert der hvor slike foreligger. Andre uttalelser er forkortet av NVE. Fullstendige uttalelser er tilgjengelige via offentlig postjournal og/eller NVEs nettsider.

NVE har mottatt følgende kommentarer til søknaden:

Balsfjord kommune har ikke uttalt seg til søknaden.

Fylkesmannen i Troms har i brev datert 24.06.2014 oppsummert sin uttalelse som følger:

«...

- *Fylkesmannen mener avbøtende tiltak å begrense bredde på rørtraseen i anleggsperioden **over** avgrenset myr bør utredes nærmere som en del av detaljplanleggingen.*

- *Angående konsekvenser for anadrom fisk avventer Fylkesmannen resultatet av den fiskeribiologiske undersøkelsen i 2014 som NVE har satt krav om.*
- *Den foreslåtte minstevannføringen synes vi er lav, selv om tilløpsbekker lenger nede tilfører vann. Vi ber om at det ved en eventuell konsesjon gis vilkår om minstevannføring sommer på minst 52 l/s, dvs 5 persentil sommervannføring.*
- *Det er ikke gjennomført noen vurderinger av verdi og konsekvens for landskapet. Dvs at utredningsplikten av landskap ikke er oppfylt.*
- *Arbeidet i anleggsfasen bør avtales med berørte reinbeitedistrikt slik at arbeidet legges til perioder det ikke vil være forstyrrende for reindriftsnæringen.*

For reindrift vil tiltaket i driftsfasen få store konsekvenser for berørte reinbeitedistrikts bruk av flyttleien i området. Både med tanke på dette tiltaket, men spesielt sett i sammenheng med Potraselva kraftverk.

...»

Fylkesmannen tilrår at søknaden om utbygging av Leirelva avslås av hensyn til reindrift. Dersom det ikke skjer varsles det klage på NVE's avgjørelse i saken. Dette varslet har Fylkesmannen i brev av 05.09.2014 trukket tilbake. Det konkluderes her med følgende:

« ...

Fylkesmannens vurdering av Leirelva kraftverksøknad etter gjennomført befarings er dermed at ved avbøtende tiltak, som tett dialog med berørte reinbeitedistrikt og tilrettelegging av anleggsperioden etter reindriftens bruk av området, så vil omsøkte tiltaket kunne gjennomføres uten de store konsekvenser for reindriftsnæringens bruk av området.

...»

Troms fylkeskommune skriver i brev datert 17.06.2014 at de ikke er kjent med kulturminner som vil komme i konflikt med Leirelva kraftverk. Det påpekes også at en utbygging vil innebære en stor reduksjon av INON sone 1 i Kvannfjell- og Stortindområdet.

Sametinget uttaler i brev datert 20.06.2014 at Leirelva kraftverk vurderes å ha vesentlige virkninger for reindrifta og fremmer på dette grunnlag innsigelse til søknaden. Det etterlyses en vurdering av de samlede virkningene som søknadene i Balsfjord vil ha for reindrifta. Sametinget opplyser også om at det ikke er behov for å befare området mht. kulturminner, men viser til kulturminnelovens § 8.

Statens vegvesen Region nord påpeker i brev datert 12.06.2014 på behovet for godkjente avkjørselstillatelser, men har ellers ingen merknader til søknaden.

Direktoratet for mineralforvaltning har gitt uttalelse i brev datert 20.06.2014, men har ikke merknader til søknaden om Leirelva kraftverk.

Mattilsynet har uttalt i brev datert 15.07.2014 at de ikke har kjennskap til at en utbygging vil berøre noen offentlige eller private vannverk, men gjør oppmerksom på at utbygging kan berøre vannkilder til private husholdninger. Mattilsynet har ingen registre over slike private brønner/vannforsyninger.

Troms Kraft Nett AS (TKN) har i brev datert 03.06.2014 uttalt at Potraselva og Leirelva vil måtte mate inn på samme radial i distribusjonsnettet, og at kapasiteten er begrenset til bare ett av disse kraftverkene uten å gjennomføre forsterkninger. Det framgår også av uttalelsen at dersom Leirelva kraftverk vil kunne få konsekvenser for leveringskvaliteten til sluttbrukerne/kundene, vil det medføre

restriksjoner for videre drift av kraftverket inntil forholdet er utbedret. TKN gjør også oppmerksom på at det ikke er reservert kapasitet til kraftverket.

Mauken/Tromsdalen reinbeitedistrikt går i brev sendt oss pr. e-post den 20.06.2014 imot Leirelva kraftverk. Dette begrunnes med at en utbygging vil ligge midt i en flyttlei som har funksjon både vår og høst, og at det ikke finnes alternative flyttleier. Det vises i den forbindelse til at flyttleier har en særlig beskyttelse i reindriftsloven. Reinbeitedistriktet skriver videre:

«...

Reinbeitedistriktet spenner over tre kommuner, Målselv, Balsfjord og Tromsø og opplever ett enormt press på beitearealene i form av ulike typer inngrep. Inngrepene kan derfor ikke bli sett på isolert, alle inngrep må ses på samlet for hele reinbeitedistriktet. I nåværende situasjon er reinbeitedistriktet så innsnevret av inngrep at en står helt på kanten av overlevelsessevne.

...»

FNF Troms anbefaler i brev sendt oss pr. e-post 27.06.2014 at det ikke blir gitt konsesjon til utbygging av Leirelva kraftverk. Dette begrunnes med at Malangshalvøya har stor betydning for friluftsliv, og at Ryaforbindelsen vil øke denne betydningen i årene framover.

Tinfos AS har i brev den 06.08.2014 kommenter de innkomne høringsuttalelsene. Tinfos har følgende merknader til Fylkesmannens uttalelse:

«...

Med tanke på reindriften holder utbygger fast på at det i driftsfasen vil være små negative konsekvenser for reindriften. Det handler om små inngrep i store områder, og at det både med tanke på forstyrrelser og beiteområder er svært begrensede inngrep. Det minimale vannspeilet vil være uproblematisk å krysse for reinsdyra. I tillegg vil sluttbefaringen vise at det er uproblematisk å krysse elven overfor vannspeilet for både reinsdyr og gjeter, - uten at en mister kontroll over flokken. Som Fylkesmannen påpeker følger flyttleiene spor bestemt av topografien, og denne viser slik utbygger vurderer det at flyttleien må være i områdene overfor inntakene.

I anleggsfasen er situasjonen selvsagt slik at det vil kunne bli forstyrrelser. Imidlertid er utbyggers praksis, som det også framkommer i søknaden, - «Det er her forutsatt som avbøtende tiltak at anleggsarbeidene i øvre deler av området i samråd med reindriftsinteressene, legges til tidsrom hvor flyttleia ikke er i bruk.»

Utbygger finner også grunn til å fremheve de fastboende grunneieres synspunkter, som også for en del er aktive bønder med blant annet sauer som beiter i området. Et av deres argumenter er at den omtalte flyttleien er mellom 4 – 600 meter høyere enn det som framkommer i reindriftskartene, og dermed også høyere enn det planlagte inntaket. De hevder videre at det de siste fem-seks årene ikke har vært flyttet rein i dette området, men at flyttingen derimot skjer etter veien med dertil egnede kjøretøy direkte til Tønnsnes.

Grunneierlaget mener for øvrig at området Malangshalvøya er reserve vinterbeite for rein. Videre at halvøya skal tømmes for rein før sommeren kommer. Grunneiers synspunkter på dette området er interessante, og tas til etterretning av utbygger. Det er likevel saker som slik utbygger ser det bør følges opp av både lokal og statlig forvaltning.

Bredden på rørtraseen i anleggsperioden over avgrenset myr er kommentert av Fylkesmannen som noe som, ved en eventuell konsesjon, bør være en del av detaljplanleggingen. Utbygger ser

dette som en naturlig del av en eventuell utbygging at en søker å redusere omfanget av inngrepet, både av hensyn til naturen i seg, og av hensyn til kostnadene.

Minstevannføringen er også blant kommentarene til Fylkesmannen. Utbygger har gjort sine vurderinger basert på konsesjonsmyndighetens data, samt egne observasjoner i felt. Basert på innsendt dokumentasjon til NVE overlater utbygger, slik det skal være, disse vurderingene til konsesjonsmyndigheten.

Vurderingene av verdi og konsekvens for landskapet mener Fylkesmannen ikke er gjennomført. Utbygger stiller seg uforstående til dette. I tillegg til utbyggers egne vurderinger som framkommer i søknaden -, har utbygger benyttet det velrenommerte selskapet FAUN Naturforvaltning AS, ved deres Ole Roer, som ekstern bidragsyter, og opplever at dette samlet er tilstrekkelig.»

Til fylkeskommunens uttalelser bemerker Tinfos at reduksjonen av INON må karakteriseres som liten, kun 5,2 % av INON i dette naturområdet, og kompenseres av fordelene med fornybar kraftproduksjon.

Når det gjelder Sametingets uttalelse, viser Tinfos til kommentarene til Fylkesmannens uttalelse.

Søker har følgende kommentar til reinbeitedistriktets uttalelse:

«RBD vektlegger forstyrrelser for flytting av reinsdyrene, samt uro knyttet til reduserte beiteområder. I tillegg til kommentarene angående reindriften ovenfor (Fylkesmannen), vil utbygger hevde at et eventuelt Leirelva kraftverk ikke vil legge beslag på vesentlige beiteområder. Det handler om minimal arealbruk til inntaksdam og vannspeil, og videre om rørtraseen som i en begrenset tid etter utbygging vil være påvirket før det hele gror igjen. Som nevnt i søknaden vil utbygger, etter dialog med reindriften, på alle måter ta hensyn til det som måtte være av reindrift i anleggsperioden. RDB vektlegger nødvendigheten av å se på den samlede belastningen i distriktet. Utbygger fastholder imidlertid at det handler om små inngrep i store områder, og at det både med tanke på forstyrrelser og beiteområder er svært begrensede inngrep.»

Søker har følgende kommentar til FNF Troms sin uttalelser:

«FNF Troms vektlegger selvsagt områdets verdi for natur og friluftsliv, og hevder blant annet at Harehaugen 282 moh. som er med i årets turklassetrim er en bekreftelse på områdets kvaliteter når det gjelder friluftsliv. I følge grunneier er området likevel lite benyttet av andre enn fastboende og folk med feriehus i området. Utbygger er enig med grunneier som i stedet for ulemper ser at kraftutbygging vil resultere i at en etter utbygging vil få en bedre tursti inn i området. Dette vil kunne gjøre området lettere tilgjengelig for en større andel turgåere.

For øvrig kommenterer også FNF Troms det biologiske mangfoldet. Utbygger framholder her at det er svært begrensede områder som berøres. Når det gjelder «gråor-heggeskog» er det anslått at omkring 1 daa av omkring 12 daa som berøres. Utbyggers praksis tilsier at en søker å minimere tap av verdifulle områder, og det er således sannsynlig at det berørte området kan bli mindre.»

For øvrig tar Tinfos høringsuttalelsene til etterretning og viser avslutningsvis til den erfaring og kompetanse de innehar som tilsier at estetikk og hensynet til naturmangfoldet vil bli ivaretatt.

Tilleggsopplysninger

Etter pålegg fra NVE har Faun AS på oppdrag fra søker gjennomført en fiskeundersøkelse for å kartlegge Leirelvas ev. betydning for anadrom fisk, ål og elvemusling. Faun konkluderer med følgende:

«Med bakgrunn i fiskebiologisk undersøkelse gjennomført i Leirelva den 15.7.2014, er det dokumentert at elva ikke har selvreproduserende bestand av anadrom laksefisk. Det ble heller ikke påvist ål eller elvemusling i vassdraget. Med denne bakgrunn konkluderes det med at influensområdet ikke inngår som del av noen verdifulle naturtyper etter DN-håndbok 15.

Gjennomførte fiskebiologiske undersøkelser gir ikke grunnlag for å foreta endringer i vurderinger av verdi, omfang og konsekvenser for akvatisk miljø, som angitt i revidert konsesjonssøknad for Leirelva kraftverk, datert 31.3.2014.»

Tinfos AS opplyser i brev datert 05.12.2014 at bilder av Leirelva ved ulike vannføringer er gått tapt, og ber NVE sluttbehandle søknader med de opplysninger som foreligger.

Innsigelse

Sametinget har innsigelse til søknaden om Leirelva kraftverk av hensyn til reindrift. NVE har den 02.12.2014 gjennomført konsultasjons- og innsigelsesmøte med Sametinget. Sametinget har signalisert at det ikke er aktuelt å trekke innsigelsen. I forbindelse med innsigelsesmøtet har Sametinget fått bekreftet fra Mauken/Tromsdalen reinbeitedistrikt at Leirelva kraftverk vil berøre en flyttlei, og at en utbygging vil kunne få konsekvenser for bruken av denne. Det ble også understreket at distriktet er mye berørt av ulike inngrep som har uheldige konsekvenser for utøvelsen av reindrifta, og at et småkraftverk vil kunne forsterke driftsulempene for distriktet.

NVEs vurdering

Hydrologiske virkninger av utbyggingen

Kraftverket utnytter et nedbørfelt på 6,87 km² ved inntaket og middelvannføringen er beregnet til 405 l/s. Effektiv innsjøprosent er på 0,4 % og nedbørfeltet har en breandel på 0 %. Avrenningen er stabil fra år til år med dominerende vår- og høstflommer. Laveste vannføring opptrer gjerne om vinteren. 5-persentil sommer- og vintervannføring er beregnet til henholdsvis 111 og 31 l/s. Alminnelig lavvannføring for vassdraget ved inntaket er beregnet til 43 l/s. Maksimal slukeevne i kraftverket er planlagt til 1 m³/s og minste driftsvannføring 50 l/s. Det er foreslått å slippe en minstevannføring på 43 l/s hele året. Ifølge søknaden vil dette medføre at 81 % av tilgjengelig vannmengde benyttes til kraftproduksjon.

NVE har kontrollert det hydrologiske grunnlaget i søknaden. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger. Alle beregninger på basis av andre målte vassdrag vil ved skalering til det aktuelle vassdraget være beheftet med feilkilder. Dersom spesifikt normalavløp er beregnet med bakgrunn i NVEs avrenningskart, vil vi påpeke at disse har en usikkerhet på +/- 20 % og at usikkerheten øker for små nedbørfelt.

Med en maksimal slukeevne tilsvarende 247 % av middelvannføringen og foreslått minstevannføring på 43 l/s, vil dette gi en restvannføring på ca. 77 l/s rett nedstrøms inntaket som et gjennomsnitt over året. Det meste av dette vil komme i flomperioder. De største flomvannføringene blir i liten grad påvirket av utbyggingen. Ifølge søknaden vil det være overløp over dammen 35 dager i et middels vått år. I 117 dager vil vannføringen være under summen av minste driftsvannføring og minstevannføring og derfor for liten til at det kan produseres kraft, slik at kraftstasjonen må stoppe og hele tilsiget slippes forbi inntaket. Tilsiget fra restfeltet vil i gjennomsnitt bidra med 94 l/s ved kraftstasjonen.

NVE mener at den omsøkte maksimale slukeevnen er relativt høy og vil frata vassdraget mye av dets naturlige vannføringsdynamikk.

Produksjon og kostnader

NVE har kontrollert de fremlagte beregningene over produksjon og kostnader. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger.

Reindrift

Ifølge reindriftskart for området, vil inngrepene berøre en flyttlei i området. Flyttleier er særverdiområder for reindrifta. På denne bakgrunn varslet Fylkesmannen klage dersom det ble gitt konsesjon. På bakgrunn av befaring av området, trakk Fylkesmannen den varslede klagen, da det ble vurdert at en utbygging likevel ikke ville få uakseptable konsekvenser for nevnte flyttlei.

Reinbeitedistriktet er imot en utbygging av Leirelva og peker på at det vil få konsekvenser for en flyttlei i området. Det pekes også på at distriktet opplever et sterkt press på beitearealene, og at den samlede belastningen av inngrep er stor, og at dette forholdet også må vurderes ved småkraftutbygging. Sametinget har innsigelse til søknaden, og har på innsigelsesmøtet 02.12.2014 opprettholdt sitt standpunkt, bl.a. på grunnlag av dialog med distriktet.

Konsekvensene av en ev. utbygging av Leirelva kraftverk for reindriftsinteressene vurderes altså noe ulikt av høringspartene. Distriktet hadde ikke anledning til å delta på befaringen og gi uttrykk for sine synspunkter i felt.

Det er NVEs vurdering at eventuelle konsekvenser for reindrifta av Leirelva kraftverk kan være tredelt: det vil kunne påvirke en flyttlei, det vil kunne føre til økt ferdsel og forstyrrelser, og terrenginngrepet som følge av inntak og rørgatens øvre del vil kunne virke inn på reinens adferd og bruk av området. Det er også et moment, som bl.a. ligger til grunn for Sametingets innsigelse, at Leirelva kraftverk vil bidra til å øke den samlede belastningen på et reinbeitedistrikt som mener de er sterkt belastet av inngrep og forstyrrelser.

NVE er usikker på hvor store konsekvenser inngrepene i øvre del av utbyggingsområdet vil ha på flyttleia i området. Fylkesmannen deltok på befaringen og har konkludert med at terrenget i området har en utforming som tilsier at flyttleia ikke vil bli berørt i en slik grad at de vil klage på en ev. konsesjon. Imidlertid er det likevel vår oppfatning at inngrepene ved inntaket og den øverste delen av rørgaten vil bli betydelig, og vil kunne ha konsekvenser for reinens bruk av området og bidra til å vanskeliggjøre bruken av flyttleia.

Søker påpeker i sine kommentarer til høringsuttalelsene at grunneierne mener at området kun er i bruk som reservevinterbeite for det aktuelle reinbeitedistriktet. Det er vår vurdering at dette ikke innebærer at området har mindre verdi for reindrifta, da tilgangen til slike arealer kan være svært viktig år om annet.

Det skal ikke etableres permanent vei til inntaket. Det vil bli en midlertidig anleggsvei langs røtraseen, men etter avsluttet anleggsvirksomhet er det forutsatt at denne skal tilbakeføres, og at tilsyn med inntaket i barmarksperioden vil skje med ATV-kjøretøy på en forsterket del av terrenget, hovedsakelig langs røtraseen. Reinbeitedistriktet og Sametinget er redd for at en utbygging av Leirelva kraftverk vil føre til økt ferdsel inn i området.

NVE kunne konstatere på befaringen at det i området ved inntaket er etablert en gapahuk som er et relativt mye brukt turmål. Det var en god sti inn til gapahuken, men denne synes ikke å fortsette videre innover i fjellområdet.

Det er vår vurdering at influensområdet til Leirelva kraftverk allerede er preget av aktivitet og ferdsel helt opp til inntaksområdet, og at dette forholdet ikke vil endre seg nevneverdig som følge av en ev. utbygging. Vi er enig med søker i at det etter anleggsperioden bare vil bli en begrenset økning av ferdsel inn i området, og så lenge det ikke vil etableres permanent vei, anser vi at situasjonen etter en utbygging ikke vil være nevneverdig forskjellig fra før-situasjonen for dette tema.

Søknaden om Leirelva kraftverk er en av to småkraftsøknader i Balsfjord kommune som behandles samtidig. Balsfjordpakken bestod opprinnelig av seks søknader sør og vest for Balsfjorden, men tre er trukket av økonomiske årsaker, mens en søknad ble tatt ut av pakken pga. uavklarte rettighetsforhold. Sistnevnte – Brokskarelva kraftverk – kan komme til behandling senere dersom det skjer en avklaring av rettighetsforholdene.

Siden antall småkraftsøknader i Balsfjord-pakken er redusert fra seks til to, mener NVE at den samlede belastningen av småkraftutbygging i området vil være begrenset når det gjelder mulige konsekvenser for reindrifta. På Malangshalvøya er det pr. idag ikke etablert småkraftverk, men det er tidligere bygget et mikrokraftverk i Middagsbukta. Den belastningen som måtte være på reindrifta i området vil dermed skyldes andre forhold en vannkraftutbygging. NVE har ikke oversikt over andre sektors påvirkning av arealer som kan være negativ for reindrifta, men vi kan ikke se at en utbygging av Leirelva kraftverk vil innebære en belastning for reindrifta i dette området utover hva inngrepene ville innebære isolert. Vi kan heller ikke se at en ev. konsesjon til Markenesdalen kraftverk, som

behandles samtidig med Leirelva kraftverk, ville innebærer en samlet belastning på distriktet ut over de konsekvensene tiltaket vil ha isolert.

NVE mener at konsekvensene av en utbygging av Leirelva kraftverk vil være av betydning for reindrifta. Tiltaket vil kunne berøre et særverdiområde, og selv om Fylkesmannen ikke vil klage på et positivt vedtak på dette grunnlaget, har Sametinget opprettholdt sin innsigelse, bl.a. på bakgrunn av dialog med reinbeitedistriktet. I vurderingen av konsesjonsspørsmålet legger ikke NVE avgjørende vekt på forholdet til reindriftsinteressene isolert sett.

Naturmangfold

Naturtyper

Det er kartlagt tre verdifulle naturtyper i influensområdet til Leirelva kraftverk, alle med lokal verdi (C-verdi). Mellom kote 120-200 finner vi naturtypen «bekkekløft og bergvegg» med innslag av krevende, men ikke rødlistede arter. Rørgata er planlagt gjennom en rikmyr beliggende mellom kote 60 og 75, og kraftstasjonen er planlagt i en forekomst av naturtypen «gråhor-heggeskog». Søkens konsulent har vurdert usikkerheten i kartleggingen som relativt liten, og mener også at det er liten sannsynlighet for forekomst av rødlistede arter, men at dette likevel ikke kan utelukkes.

Det er NVEs oppfatning at en utbygging av Leirelva kraftverk vil berøre verdifulle naturtyper, men at verdien av naturtypene isolert sett ikke tilsier at konsesjon ikke bør gis. Konsekvenser for rikmyra kan ellers unngås ved en justering av rørgatetraseen i dette området. Imidlertid måtte en vurdere om konsekvensene for de to andre naturtypene ville bidra til at søknaden må avslås dersom det var andre hensyn som trakk i samme retning. Særlig vil vi påpeke at konsekvensene for bekkekløfta vil være stor siden kraftverket er planlagt med en relativ høy slukeevne og en beskjedne minste vannføring. I et midlere år vil det bare være overløp over dammen i ca. en måned, og en må forvente at arter som er avhengig av tilførsel av fuktighet fra elva vil tørke ut.

Forholdet til naturmangfoldloven

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen, plikter etter naturmangfoldloven § 7 å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldlovens relevante paragrafer. I NVEs vurdering av søknaden om Leirelva kraftverk legger vi til grunn prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 samt forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger er basert på den informasjonen som er lagt fram i søknaden, miljørapport, høringsuttalelser, samt NVEs egne erfaringer. NVE har også gjort egne søk i tilgjengelige databaser som Naturbase og Artskart den 07.01.2015. Etter NVEs vurdering er det innhentet tilstrekkelig informasjon til å kunne fatte vedtak og for å vurdere tiltakets omfang og virkninger på det biologiske mangfoldet. Samlet sett mener NVE at sakens kunnskapsgrunnlag er godt nok utredet, jamfør naturmangfoldloven § 8.

I influensområdet til Leirelva kraftverk finnes naturtypene «bekkekløft og bergvegg», «rikmyr» og «gråor-heggeskog», alle forekomster av lokal verdi. Det er ikke kartlagt rødlistede arter som vil bli berørt av en ev. utbygging. En eventuell utbygging av Leirelva vil etter NVEs mening ikke være i konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper og økosystemer gitt i naturmangfoldloven § 4 eller forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5.

NVE har også sett på mulige påvirkninger fra Leirelva kraftverk i sammenheng med andre påvirkninger på naturtypene, artene og økosystemet på Malangshalvøya. Vi har ikke funnet at en

utbygging av Leirelva kraftverk vil føre til en nevneverdig betydning for økosystemer eller naturmangfold sett i en større sammenheng. Den samlede belastning på økosystemet og naturmangfoldet er dermed blitt vurdert, jamfør naturmangfoldloven § 10. Den samlede belastningen anses ikke som så stor at den blir avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Det er kartlagt 3 ulike verdifulle naturtyper av lokal verdi. Selv om potensialet for funn av rødlistede arter er vurdert som liten i rapporten om biologisk mangfold, er det NVEs erfaring at det vil være et visst funnpotensial likevel når det er gjort registreringer av verdifulle naturtyper. Etter NVEs vurdering foreligger det tilstrekkelig kunnskap om virkninger tiltaket kan ha på naturmiljøet. NVE mener at naturmangfoldloven § 9 (føre-var-prinsippet) ikke skal tillegges vekt her.

Avbøtende tiltak og utformingen av tiltaket vil spesifiseres nærmere i våre merknader til vilkår dersom det blir gitt konsesjon. Tiltakshaver vil da være den som bærer kostnadene av tiltakene, i tråd med naturmangfoldloven §§ 11-12.

Landskap/friluftsliv/brukerinteresser

Landskapet i nedre del av influensområdet er preget av landbruksvirksomhet. I overgangen til skogs- og utmarksområdene fra ca. kote 100 danner Leirelva en foss med landskapsmessig betydning.

Med unntak av over Malangseidet og i Sletteskaret, utgjør indre del av Malangshalvøya et inngrepsfritt område (INON). INON-sone 1 vil ved en ev. utbygging av Leirelva kraftverk bli redusert med 1,49 km², og netto bortfall av INON-sone 2 blir på 1,03 km². INON-reduksjonen blir særlig av fylkeskommunen påpekt som negativt.

Som tidligere nevnt går det en sti inn til en gapahuk ved inntaket som et turmål i området. Bruken av området til friluftsliv regnes i hovedsak å være lokal. Samtidig påpeker FNF Troms at Malangshalvøya har økende betydning for friluftslivet regionalt etter at det ble etablert veiforbindelse mellom Kvaløya og Malangshalvøya (Ryaforbindelsen). FNF Troms peker også på en «turkassetrim» i området, og mener dette er en indikasjon på at det er store landskapskvaliteter her av betydning for friluftslivet.

Det er NVEs vurdering at fossen i Leirelva er et verdifullt landskapsobjekt for området. En utbygging vil redusere vannføringen, og en planlagt slukeevne som er relativt høy innebærer at fossen vil bli ubetydelig som landskapselement med unntak av i snøsmeltingsperioden på våren, og ved de største flomvannføringene. Fossens synlighet fra omgivelsen tilsier imidlertid at dette ikke nødvendigvis er avgjørende for konsesjonsspørsmålet, men vil kunne være et tilleggsmoment dersom også andre forhold tilsier at konsesjon ikke bør gis.

Som nevnt i omtalen av reindriftsinteressene foran, er terrengets utforming i inntaksområdet og i rørgatens øvre del slik at det er behov for betydelige sprengningsarbeider for å oppnå tilstrekkelig fall på rørgaten ut fra inntaket. NVE vurderer dette som en særlig negativ konsekvens ved en ev. utbygging av Leirelva kraftverk. Dette terrenginngrepet vurderes som svært uheldig isolert sett, men vurderingen forsterkes av områdets verdi i friluftssammenheng. Også videre nedover i rørtraseen er terrenget stedvis krevende og sidebratt, og forutsetter relativt store terrenginngrep, bl.a. noe sprenging.

Det er vår vurdering at siden de tyngste terrenginngrepet vil skjer høyt oppe i utbyggingens influensområde, og vil være synlig i lang tid etter utbygging, er det særlig uheldig også med tanke på nærheten til inngrepsfri natur på Malangshalvøya. Søker har opplyst at det ikke er økonomisk forsvarlig å bore tunnel som alternativ til sprenging. Det er NVEs vurdering at forholdet har betydning for konsesjonsspørsmålet.

Samfunnsmessige fordeler

En eventuell utbygging av Leirelva kraftverk vil gi 5,3 GWh i et gjennomsnittså. Denne produksjonsmengden regnes som vanlig for et småkraftverk. Småkraftverk utgjør et viktig bidrag i den politiske satsingen på fornybar energi. Det omsøkte tiltaket vil gi inntekter til søker og grunneiere, og generere skatteinntekter. Videre vil Leirelva kraftverk styrke næringsgrunnlaget i området og vil dermed kunne bidra til å opprettholde lokal bosetning.

Oppsummering

Sametinget har innsigelse til søknaden om Leirelva kraftverk, og Mauken/Tromsdalen reinbeitedistrikt er imot at det gis konsesjon til utbygging. Fylkesmannen kan på visse vilkår akseptere en utbygging, mens fylkeskommunen peker på at det vil være negativt med reduksjon av INON. FNF Troms mener området har landskapskvaliteter og betydning for friluftslivet slik at konsesjon ikke bør gis. Balsfjord kommune har ikke uttalt seg til søknaden.

Terrenginngrepene som vil følge av etablering av inntak og rørgatens øvre del vil etter NVEs oppfatning være omfattende. Dette vil påvirke landskapskvalitetene negativt nær det som i dag er uberørt natur (INON) sentralt på Malangshalvøya. Inngrepet vil også være uheldig i forhold til det friluftslivet som utøves i området selv om tilgjengeligheten blir forbedret ved en ev. utbygging. NVE legger til grunn at inngrepet også vil kunne få visse følger for bruken av en flyttlei, slik Sametinget og reinbeitedistriktet påpeker. Samlet sett vurderes inngrepene i øvre del av influensområdet å være av betydning for konsesjonsspørsmålet.

Utbyggingsplanene for Leirelva innebærer også at elva vil miste mye av sin naturlige vannføring. Dette betyr at elvas betydning som landskapselement blir vesentlig forringet, og dette gjelder særlig den markerte fossen ved kote 100. Vannføringsreduksjonen vil også føre til at bekkekløfta ovenfor fossen opp mot inntaket vil utgå som lokalt viktig naturtype.

NVE mener at fordelene ved utbygging av Leirelva kraftverk er begrenset. Samtidig medfører en utbygging flere ulemper for allmenne interesser som ikke hver for seg er avgjørende, men som etter NVEs syn samlet overstiger fordelene.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at ulempene ved bygging av Leirelva kraftverk er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er ikke oppfylt.

Øvrige forhold som er tatt opp av høringspartene gjelder i større grad krav til vilkår og avbøtende tiltak eller andre forhold som ikke er av betydning for vår konklusjon. Grunnet avslaget er ikke disse drøftet her.